

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1994.

július-augusztus

CXXIX. évfolyam

A tartalomból

*Ha nem vigyázunk és nem lépünk,
akkor újra szegények és cselédek
leszünk*
197. oldal

*Az évgyűrű mint természetes
információhordozó*
203. oldal

*A magyar erdészeti ágazatnak
szüksége van egy magas
színvonalú kutatóintézetre*
206. oldal

*Vezetők munkastílusának és
életmódjának vizsgálata*
208. oldal

*Az erdész ... a hivatásos ...
az ökológus ... és a „zöld”*
218. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXIX. évfolyam 6. szám
(1994. július-augusztus)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. Tagjai: Agócs József, Apátóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Kárpáti László, Kertész József, Kovács Gábor, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, Sántha Antal, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Wisnovszky Károly.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest,

Fő u. 68.

Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: Dr. Lelkes Lajos

Kiadóhivatal: 1163 Budapest,

Koronafűrt u. 44.

Telefon: 183-6575

Nyomdai munkák: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyomdájeme, Budakeszi. Felelős vezető: Borsi Rudolfné.

A kézirat lezárva: 1994. június 25.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. – 1900 – közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Kereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.

СОДЕРЖАНИЕ

A.Гриневс-Е.Хорват-Е.Сабадош:	
Годичные кольца как	
носители природной	
информации	203
З.Яро-Л.Маркуш:	
Оценка земельных	
ресурсов в лесном	
хозяйстве	210
К.Мадаш: Оценка ценности	
зеленых территорий	213

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Herpay Imre: A kibontakozás kezdete	197
Dr. Czerny Károly: Erdőgazdálkodni csakis	
nyereségesen – és lehetőleg tulajdonosként	197
Dobay Pál: Javaslát a magánerdőkben folytatandó	
szakosított erdőgazdálkodásra	199

ERDŐMŰVELÉS

Ivanics József: Ökológiailag kedvezőtlen nagyságú...	200
Grosz Róbert – Takács Tibor: PRO SILVA	
tanulmányút	201

ERDÉSZETI KUTATÁS

Grynaeus András – Horváth Emil – Szabados Ildikó:	
Az évggyűrt mint természetes információhordozó	203
Dr. Führer Ernő: Változások és új feladatok az ERTI	
munkájában	206
Jereb Katalin: Vezetők munkastílusának...	208
Dr. Járó Zoltán – dr. Márkus László: A földvagyion	
értékelése az erdőgazdaságban	210
Dr. Madas Katalin: Zöldterületek eszmei értékének	
meghatározása	213

TERMÉSZETVÉDELEM

Török Imre György: A hullámtéri erdőgazdálkodás...	215
Sóder Márton: Az erdősz... a hivatásos...	218
Dr. Bartha Dénes: Alig ismert fajokaink VI.	223

VADGAZDÁLKODÁS – VADÁSZAT

Dr. dr. H. C. Bencze Lajos: Egészséges élőhelyen...	224
Hunya László: Néhány gondolat	
nagyvadállományunkról	228

ERDŐFELTÁRÁS

Trzesniowski Anton: Mit szolgál az erdőfeltárás	
Ausztriában?	230

FÓRUM

Ősz Gusztáv: Természetszerű energia?	233

ERDŐKERÜLŐBEN

Dobay Pál: Az ember múltbeli tevékenysége a	
Pilisben	236
Pápai Gábor: Múltunk becsülése	238
Horváth István: Klastrompuszta – a pálos rend	
bölcsője	239
Peták István: A Magyar turista Egyesület...	243
Schalkház Lipót: Az erdőszeti kultúrmozgalom emléke	246
Dr. Csóka György: Albion híres tölgyek	248
Hajdú István: Erdei állatok szerepe az elmúlt	
századok...	250
KÖNYVISMERTETÉS	252
EGYESÜLETI HÍREK	253

INHALT

Grynaeus, A., Horváth, E., Szabados, E.: Jahrringe	
als natürliche Informationssträger	203
Dr. Járó, Z., Dr. Márkus, L.: Bodenwertermittlung in	
der Forstwirtschaft	210
Dr. Madas, K.: Idealwertermittlung des Grünlandes	213

CONTENTS

Grynaeus, A. – Horváth, E. – Szabados, E.: Tree-rings	
as resources of nature information	203
Járó, Z. – Márkus, L.: Economic evaluation of lands	
in forestry	210
Madas, K.: Estimation of the value of natural areas	213

tulajdonossá, az erdőgazdaságokkal szembeni nyereségelvűzés pedig szakmailag és közgazdaságilag is megalapozatlan, meglepő és irracionális összegekre növekedett.

Sokan voltak Kecskeméten a nyíri erdészszáznál ez év május 2-án. Két éven belül másodszor volt ilyen magasrangú vendégek köre az erdészeti tanácskozásnak, de igen kevés konkrétumot hallottunk tőlük. Vagy azért, mert óvatosság volt a választások előtt, vagy azért, mert nem volt mondanivalójuk számunkra ennyi meg nem született (vadászati, környezetvédelmi, erdő-stb.) törvény után. Találkozhattunk viszont egymással, és éreztettük azt a feszültséget, amelyet a gazdálkodásunk pénzügyi lehetetlenség okoz, és találkozhattunk azzal a félelemmel is, amelyet a még kiszámíthatatlan újabb tulajdonosi változások, a nyereségelvárások vagy a kíméletlen versenyhelyzet jelenthet. Erdések százai vannak már ma is munka nélkül, mert a tsz-erdőket felosztották, és nem egyértelmű, hogy kell-e vagy sem erdészetet alkalmazni az új társulati formációkban, és erdészek százai kerülhetnek utcára majd akkor is, ha ilyen vagy olyan bérletekké válnak az erdők.

A Nyíri-erdőből hazafelé – az iszonyatos porfelhő után – önkéntelenül is adódik a kérdés, hogy merre tovább? Vissza a Nyíri-erdőbe legfeljebb csak a kiváló szervezésért, a szép tájért vagy a finom ebédért lenne érdemes, a szakmai és megélhetési kérdésekben viszont a kor szellemének megfelelően ideje lenne már nagyon gyorsan előre haladnunk. Nem lenne helyes a bölcsök követégyesapásra felfedezni, hiszen azt csak egy 20-50 fős szakmai fórum tehetné meg, a rendezőfelvételre viszont érdemes lenne javaslatainkat megfogalmazni.

○

A legelső, hogy erdőgazdálkodni csak nyereségesen szabad. Az erdő természetesen nem szatocsbolt, ahol naponta lehet kasszát csinálni, de mi azért vagyunk képzett erdészek, hogy a folyamatokat előre láthassuk, és az eredményekkel számolhassunk. A bevétel és a kiadás rovatok könnyen tisztázhatók, egyetlen bevételi rovatot kivéve, espedig, hogy ki fizesse a nem gazdasági erdők kezelési költségeit, és

hogy mennyi is ez a költség? Ha az erdeinket okosan, politikusan és gyorsan fel tudnánk osztani gazdasági(-os) és nem gazdasági(-os) erdők között, mondjuk 50-50%- arányban, akkor mindjárt lenne helye a kirándulóknak, a vadnak (még a vadkárnak is) és a természetvédelemnek is. Ha azt is meg tudnánk fogalmazni, hogy a nem gazdasági(-os) erdők fenntartása mennyibe kerül évente, mondjuk 1000 Ft/ha-ba, akkor azt is meg tudnánk fogalmazni, hogy mit kérünk vagy követelünk a költségvetéstől, nem környezetvédelem, hanem jogos járandóság formájában, mint ahogyan az egészségügy, az oktatás vagy a honvédelem is igényt tart a finanszírozására. Ráadásul az erdők másik fele adótermelő és -fizető, tehát elvben ki is termelheti a támogatáshoz szükséges pénzalapokat.

A nyereség után a második rendezőelvként az erdészek tulajdonosi pozícióba juttatása lenne kívánatos. Természetesen itt nem a 20-30 aranykoronás erdőjuttatásra gondolok, bár talán az sem ártott volna, hanem az erdőterületek tartós bérleti lehetőségére az

erdészszakmai körök számára. Nem hiszem, hogy szentségtörés lenne, ha az erdészeti egységeket 10-20-50 évre bérbe vehetnék erdészek vagy erdészeti közösségek, ahol tartamosan, nyereségesen és kiegyensúlyozottan gazdálkodhatnának, hiszen a tartós bérletek szinte tulajdonosi pozíciót jelentenek, és a tényleges tulajdonosoknak is előnyösebb lenne a kiegyensúlyozott, szakszerű gazdálkodás, mint a vezetői időszakos cserélgetése.

Hogy miért írtam le mindezeket? Bár ne lenne igazam, de érzékelhető, hogy rövidesen megjelennek a tőkés bérlok, akiknek csakis a befektetések hozama vagy a bérleti díj felett elérhető nyereség lesz az érdekes, és akkor az erdeinkről már két bört kellene lehúznunk, az pedig az erdők tönkretételét jelentené, még erős erdőfelügyelet esetén is. Ha pedig a tőkés bérlok mégis megjelennek, akkor hiába emlegetünk holmi szakmai és hivatásbeli szempontokat, újra jelentenünk kell majd és szolgálni, és nem csak az erdőt. Ha nem vigyázunk és nem lépünk, akkor újra szegények és cselédek leszünk, kollégák!

Az erdőgazdálkodás gazdaságosságának új értelmezését fogalmazták meg az erdészeti politika művelőinek 1993. évi tanácskozásán, Goslarban.

A 19. században az üzemgazdaságtan törvényeit igyekeztek rákényszeríteni az erdészetre, eljárásaiban az elérhető legnagyobb talaj-, illetve erdőjáradékra törekvést tűzve ki célul. Ez a gyakorló erdészek részéről mindig ellenzésre talált, érezve a benne rejlő ellentmondást. A kívülről részére az akkori kedvező piaci viszonyok között elfogadhatónak látszott, hogy a fagazdálkodás „farvizében” kielégíthetőek a lakosságnak erdővel szemben támasztott egyéb igényei is.

Több, korábbi jelzés után német nyelvterületen a jelen század közepén V. Dieterich tárta fel erdőrendezéstanában, hogy a fatermelés nem végső cél, hanem csupán út, amely annak megvalósulásához vezet. A cél olyan ökológiai erdőállapotnak a fenntartása, amely mellett a célszerűen erdő által kielégíthető valamennyi igény egyszerre valósul meg az elérhető mértékben. Ezt kell az erdőgazdálkodásnak a lehető legkisebb ráfordítással elérnie. A piaczgazdálkodást elfogadva áruként kell kezelni a termékeken túl a szolgáltatásokat, sőt jogokat is. Piacát végső esetben magának az államnak kell megteremtienie. A gazdaságosság mértékét végül is az alternatívákkal való összehasonlítás határozhatja meg.

(DW 1993. 8. Ref.: Jérôme R.)

DOBAY PÁL

Javaslat a magánerdőkben folytatandó szakszerű erdőgazdálkodásra

A *magántulajdon* tartja össze és viszi előbbre a világot. A társadalom mai fejlettségi fokán azonban felismertünk már olyan létfontosságú értékeket, amelyek éppen a közös érdekében nem állhatnak kizárólag egyéni tulajdonban, hanem ezen messze túlmutatva, nemzeti, nemzetközi, sőt világmérceitől összhangolást és szabályozást követelnek. Tipikus példa erre az emberi környezet valamennyi eleme – vizek, légkör, növény- és állatvilág, hulladékelhelyezés, energiagazdálkodás stb. – és ezek bonyolult egymásra hatása. Az *erdő* – az élő és élettelen tényezők legmagasabb rendű találása – hatványozottan idetartozik.

A magyar erdésztársadalom döntő többsége ezért már sok évtizede lehetőleg minden magyar erdőt egységesen állami tulajdonban, illetve kezelésben szeretne látni. Csak így tudja elképzelni a mindenkor legszakzszerűbb erdőgazdálkodást, amely a természetvédelmet és a tartamosságot is a legszorosabban magában foglalja az anyagi termékek (hozadék) felnevelése és kitermelése mellett. Szakmai lelkiismerete ezt diktálja. Így – kis túlzással szólva – tragédiának minősít minden olyan törekvést, amely ez ellen hat. E szemlélete mögött európai szintű szak-

értelme és tiszteltetle méltó szakmai elhivatottsága áll. A korforduló azonban, amelyben élünk, nekünk, erdészeknek is rendkívüli feladatot jelent.

Hazánk területének 18%-a, azaz 1,7 millió hektár – *erdő*. (Az FM becslése szerint e mennyiség 40%-a – 680 ezer ha – részben már magánkézben van, részben rövidesen egyéni tulajdonba kerül.) E felbecsülhetetlen, egyidejűleg anyagi és nem anyagi természetű vagyonnak jelentős része a privatizáció révén *számtalan törpebirtokos tulajdonába kerül*, akiknek sem szakirányú képzettsége, ebből következően sem kellő gyakorlata és előrelátása, sem erdészeti célja *nincsen*. Nem is lehet.

Ha már bekövetkezett és visszafordíthatatlan a tragédia – a politikai-társadalmi szempont győzelme a fenti szakmai megfontolás felett –, egyet tehetünk: a tulajdonjog (kénszerű) tiszteltetben tartása mellett a *magán-erdők üzemeltetési (kezelési) jogát közérdekből egy kifejezetten e célból létrehozandó, erre hivatott felelős állami szerve bízuk*. Ez lehet

– a meglévő állami erdőgazdaságok szervezeti rendszerében működő, önálló elszámolási két-három, ún. „magán-erdőket üzemeltető szakirányító erdészet”;

– a magán-erdőket ésszerűen nagyobb területi egységekbe – „közirtókosságekba” – tömörítő és több-kevesebb ilyen egységet együttesen kezelő országos erdészeti szervezet;

– az állami erdőgazdaságokhoz hasonló, ezekkel párhuzamosan működő, kizárólag magán-erdőket szakszerű erdőgazdaságok.

Legcélravezetőbbnek és legolcsóbb megoldásnak az első lehetőség tűnik. Az erdőfelügyeletnek feltétlenül *meg kell erősödnie*, ha az összes magyar erdőt felölelő egységes állami tulajdonlás-tervezés-végrehajtás-ellenőrzés régi ideálját feladva, számtalan tulajdonú erdőbirtokra és – a fentiek szerint – kevesebb számú, ezeket szakszerű állami erdészeti szerve bomlik szét a magyar erdők összessége.

E megerősödés/megerősítés mind szellemi-erkölcsi, mind létszámbeli, mind anyagi-dologi, mind pedig hatáskörbeli vonatkozásban szükséges.

Ehhez a legelső lépés az erdőfelügyelőségek – már jó ideje tartó – *adat-szolgáltató jellegének megszüntetése*, vagy legalábbis lényeges csökkentése volna.

A többi részletekérdés, és túlmutatna e javaslatlét csupán elveket körvonalázó keretein.

Portugália erdőgazdasága

Portugália már az Európai Unió tagja, ahova Magyarország is törekszik, ezért talán nem haszontalan erdőgazdálkodásról kicsit közéletből is megismernünk.

Európa leginkább erdősült országának lehet nevezni, összes területének nem sokban tér el hazánktól, erdeinek területe viszont 3,1 millió ha. Ebből 40,5%-a Pinus-félékkel borított, 21,4%-a kocsánytalan és paratölgy, 12,5% eukaliptusz, egyéb tölgyek 2,8%-os, a szelídgesztenye 1,0% aránnyal képviselt, a fennmaradó közel 7% egyéb fajokkal borított. Az állami erdők aránya 2,5%, a közösségeké 12,4%, a többi magán-erdő. Ezek az ország északi részén kispácellás erdők, délen nagyobb birtokok alakjában jelennek meg.

Az erdők gyengén ápoltak, főleg az északi részen van ez így. A tölgyesek nagy részét makkoltatással hasznosították, de visszaszorult, mert az Afrikából behurcolt sertéspestis megfertőzte a disznóállományt. Másik fő melléktermék a parafa, többnyire kisvállalkozók termelték.

Az erdőtelepítésekben eltérő állami támogatás érvényesül. A gyorsan növekvő fajták telepítéseket az állam

csak részben támogatja, a lassan növekvő fajok telepítésének költségeit egészében állami forrásokból fedezik.

Az elhanyagolt erdő ápolására nagyrészt állami támogatásokból próbálnak pénzt szerezni, ebbe a programba a szervezeti átalakítások, üzemmagyságok korszerű méretű kialakítása és egyéb elemek is beletartoznak.

Érdekes a vadászati jog gyakorlása. Az 1974-es forradalom óta nincs a vadászat engedélyhez kötve, vagyis mindenki ott vadászhat, ahol akar. Mivel ez teljesen félrevezető útnak mutatkozott, 1986 óta újra engedélyeztetni kell a vadászatot. Hozzá kell ehhez tenni, hogy a vadállomány túlnyomórészt apróvadból áll, fogoly, fácán, nyúl adja a teríték zömét. A mezőgazdaságilag hasznosítatlan belső területeken jórészt a vadászat vagy az eukaliptusszal végzett erdősítés szolgáltatója a földhasznosítás célszerű módját.

(Forrás: Schriftenreihe des Bundesministers für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, BRD, [417. füzet 1993] Ref.: dr. Szodfridt István)